

OILAVIY TARBIYANING BOLALAR RIVOJLANISHIGA PEDAGOGIK TA'SIRI

Maxmudova Nigora Hikmatovna

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Oilaviy tarbiya bolalar rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqolada oilaviy tarbiyaning pedagogik ta'siri tahlil qilinadi. Bolalarning aqliy, hissiy va axloqiy rivojlanishida oilaning o'rni, ota-onalarning pedagogik yondashuvlari hamda oila va maktabning hamkorligi masalalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, bolalar tarbiyasini yanada samarali qilish uchun tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: oilaviy tarbiya, pedagogika, bolalar rivojlanishi, ota-ona mas'uliyati, maktab va oila hamkorligi.

Kirish

Oila jamiyatning asosiy hujayrasi bo'lib, insonning ilk rivojlanish manbai hisoblanadi. Bola dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlar va hayotiy ko'nikmalarining shakllanishi oilada boshlanadi. Oilaviy tarbiya jarayoni ota-onalarning pedagogik yondashuvlari, oiladagi ijtimoiy-psixologik muhit va bolaga ko'rsatiladigan e'tiborga bog'liqdir. Ushbu maqola oilaviy tarbiyaning pedagogik ahamiyati va bolalar rivojlanishiga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan.

Asosiy qism

Oilaviy tarbiyaning bolalar rivojlanishiga ta'siri

Oilaviy tarbiya bola shaxsining har tomonlama rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onalarning pedagogik saviyasi va ulardan kelib chiqadigan tarbiyaviy yondashuvlar bolaning aqliy, hissiy va axloqiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

- **Aqliy rivojlanish:** Ota-onalar bolaga yoshiga mos bilimlarni berib, ularning qiziquvchanligini rag'batlantiradi. Bolaga kitob o'qish, savol-javob mashqlari va ijodiy vazifalarni bajarish orqali uning intellektual qobiliyatlari rivojlantiriladi.
- **Hissiy rivojlanish:** Bolaning hissiy dunyosi ota-ona bilan muloqot jarayonida shakllanadi. O'zaro mehr-muhabbat, ishonch va hurmat muhitida bola o'zini xavfsiz his qiladi va sog'lom psixologik rivojlanishiga erishadi.
- **Axloqiy rivojlanish:** Oilada bolaga yaxshi va yomon xulq-atvor, jamiyatdagi qadriyatlar va odob qoidalari o'rgatiladi. Ota-onalar o'z namunalari bilan axloqiy me'yorlarni shakllantirishda yetakchi rol o'ynaydi.

Oiladagi pedagogik muhit

Oiladagi muhit bolalarning tarbiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Quyidagi omillar oilaning tarbiyaviy samaradorligini belgilaydi:

- **Oilaviy munosabatlar:** Oiladagi ijobiy yoki salbiy munosabatlar bolaning xulq-atvori va hissiy holatiga ta'sir qiladi.
- **Ota-ona namunalari:** Ota-onalar o'zlarining harakatlari, so'zlari va munosabatlari orqali bolalarga namuna bo'lishi kerak. Bu orqali bola hayotiy ko'nikmalarni o'zlashtiradi.
- **Tartib va intizom:** O'zgarimas tartib-qoidalar va intizom bolada mas'uliyat hissini rivojlantiradi.

Oila va maktabning hamkorligi

Oila va maktabning samarali hamkorligi bolalar tarbiyasini yanada kuchaytiradi. Maktab o'qituvchilari va ota-onalar o'rtasidagi doimiy aloqalar bolalarning ta'lim va tarbiyasida muhim o'rin tutadi:

- **Ota-onalarni jalb qilish:** Maktabdagi tadbirlar va yig'ilishlarda ota-onalarning faol ishtiroki bolalarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiradi.
- **Ma'lumot almashinuvi:** O'qituvchi va ota-ona o'rtasidagi fikr almashinuvi bolalarning rivojlanishidagi muammolarni aniqlash va ularni hal qilishda yordam beradi.

Zamonaviy yondashuvlar

Hozirgi davrda oilaviy tarbiyada zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega:

- **Psixologik maslahatlar:** Ota-onalarga psixologik treninglar va maslahatlar orqali bolalar bilan muloqot qilishning samarali usullari o'rgatiladi.
- **Raqamli vositalar:** Bolalarning ta'lim jarayonini boyitish uchun interaktiv vositalardan foydalanish oilaviy tarbiyaga yangi imkoniyatlar yaratadi.
- **Individual yondashuv:** Har bir bolaning qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos tarbiya usullari ishlab chiqiladi.

Oilaviy tarbiyaning bolalar rivojlanishiga pedagogik ta'siri deganda ota-onalar tomonidan bolaga ko'rsatiladigan ta'limiy va tarbiyaviy ta'sirning bolaning shaxs sifatida shakllanishi, intellektual, hissiy va axloqiy rivojlanishiga bo'lgan o'ziga xos rolini tushunamiz. Bu ta'sir bir nechta muhim jihatlarni o'z ichiga oladi:

Aqliy rivojlanish

Ota-onalar tomonidan bolalarning qiziqishlarini qo'llab-quvvatlash, bilim berish va fikrlash qobiliyatini shakllantirishga yo'naltirilgan faoliyat bolalarning intellektual rivojlanishiga asos bo'ladi.

Uyda kitob o'qish, savol-javoblar orqali muloqot qilish yoki bolalarni o'rganishga qiziqtirish mantiqiy va ijodiy tafakkurni rivojlantiradi.

Hissiy rivojlanish

Oilaviy muhit bolaning hissiy holati va o'z-o'ziga bo'lgan ishonchini shakllantiradi.

Mehr, qo'llab-quvvatlash va muloqot bolaning o'zini xavfsiz va qadrli his qilishiga imkon beradi. Bu esa uning sog'lom psixologik rivojlanishiga zamin yaratadi.

Axloqiy rivojlanish

Ota-onalar bolaga ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni o'rgatadi. Bu jarayonda ota-onalarning o'zlari namuna sifatida xizmat qiladi.

Oilada yaxshi va yomon xatti-harakatlar haqida muloqot qilish, tartib-qoidalarini o'rgatish bolada axloqiy me'yorlarni shakllantiradi.

Mustaqil fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalar

Oilaviy tarbiya bolada mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Ota-onalar bolani o'z qarorlarini qabul qilishga undab, mas'uliyat hissini oshiradi.

Muloqot va ijtimoiy o'yinlar orqali bola jamiyatda o'z o'rnini topish va boshqalar bilan muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Umumiy tushuncha

Oilaviy tarbiyaning pedagogik ta'siri bolaning dastlabki ijtimoiylashuv jarayoni sifatida uning har tomonlama rivojlanishiga asos yaratadi. Ota-onalar tomonidan mehr-muhabbat bilan amalga oshirilgan tarbiya nafaqat bolaning o'qish va bilim olishidagi muvaffaqiyatiga, balki uning shaxsiy hayotidagi farovonligiga ham katta ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Oilaviy tarbiya bolalar rivojlanishida asosiy omil bo'lib, ota-onalarning pedagogik saviyasi va oiladagi muhit bolaning kelajagini belgilaydi. Ota-ona va maktabning samarali hamkorligi, zamonaviy pedagogik usullardan foydalanish va bolaga mehr-muhabbatli munosabat tarbiya jarayonini samarali qiladi. Shuning uchun oilaviy tarbiyani to'g'ri tashkil etish jamiyatda barkamol shaxslarni voyaga yetkazishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar:

1. Hikmatovna, M. N. (2023). Goals and Tasks of Education. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(9), 360-362.
2. Hikmatovna, M. N. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLARDA TEXNOLOGIYA FANINI O'QITISH JARAYONIDA QO'LLANILADIGAN METOD VA VOSITALAR. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 1(5), 339-344.
3. Hikmatovna, M. N. (2023). Tarbiyaning Maqsad Va Vazifalari. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(9), 386-388.
4. Mahmudova, N. H. (2023). Influence of family environment on personal

socialization. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(10), 440-446.

5. Nigora Hikmatovna Mahmudova. (2023). BASIC TASKS OF TEACHING THE SCIENCE OF "EDUCATION" IN PRIMARY GRADES. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(10), 447–452.

6. Hikmatovna, M. N. (2024). Shaxs kamoloti ijtimoiy-biologik hodisa, pedagogik jarayon obyekti va subyekti sifatida. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 2(1), 31-43.

7. Mahmudova Nigora Hikmatovna. (2024). INFLUENCE OF FAMILY ENVIRONMENT ON PERSONAL SOCIALIZATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 164–170.

8. Hikmatovna, M. N. (2024). CONTENT OF THE INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 2(2), 88-94.

9. Hikmatovna, M. N. (2024). Teaching of specialized subjects in primary education. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 453-460.

10. Hikmatovna, M. N. (2024). Boshlang'ich ta'limda mutaxassislik fanlarini o'qitish. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 445-452.

11. Махмудова Нигора Хикматовна. (2024). Преподавание профильных предметов в начальной школе. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 436–444.

12. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.

13. Икромова, С. А. (2024). ИНTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 99-104.

14. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 20-25.

15. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 29-35.

16. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 59-65.

17. Икромова, С. А. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 93-98.

18. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 8-14.

19. Тоумуродов, А. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).

20. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.